

נחירי הנשר קול

קכנסת יצאה לפגרה של שלושה חודשים. האם זה משמח או מצער? מבחינה אישית, זה משמח מאד. כי הישיבה בכנסת חדלה מלהיות תענוג. אך מבחינה לאומית, פגרה זו היא שערורית. כי בשלושת החודשים הבאים, יוכרעו דברים אשר יקבעו את גורל המדינה לדורות. יוכרעו בלי השתתפות הכנסת, מבלי שאפשר יהיה אפילו להגיב על כך בכנסת. אפילו אם תרצה האופוזיציה לכנס את הכנסת לישיבת-פגרה, לא תוכל לעשות זאת. כי האופוזיציה כולה מונה עכשיו 12 ח"כים — ולכינוס פגרה דרושים 40 חתימות.

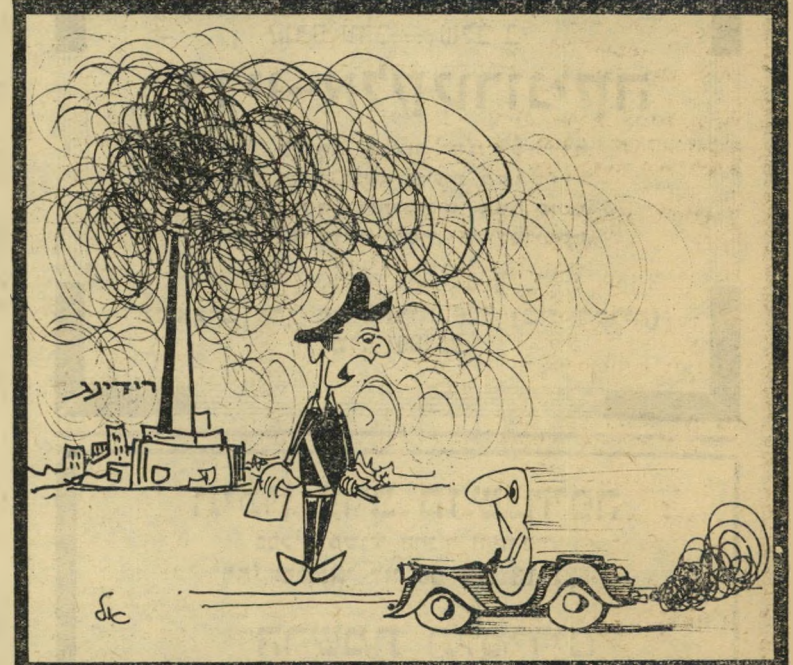
הסכם בלי גנטלמנים

ציניקאי יוכב לטעון כי לגבי בעיות אלה, אין הבדל גדול בין מושב הכנסת לבין פגרתה. כי גם כאשר הכנסת יושבת, נמנע ממנה למלא תפקיד של ממש לגבי הבעיות המכריעות.

דוגמה יפה לכך ניתן בראשית המושב בשבוע האחרון. יש לה היסטוריה, וגם לקה. לפני חודש וחצי הגיש ח"כ שמואל מיקוניס (מק"י) הצעה לסדר-היום: "הכנות לתוכנית שלום ישראלית". נרשמתי מייד להעברת ההצעה לחעדה. (כלומר: הודעת שום תציע הממשלה להסיר את ההצעה מסדר-היום, אקום ואדרוש להעבירה לחעדה. מי שנרשם ראשון לכך, מקבל את זכות-הדיבור להנמקת הצעה). כשעלתה ההצעה, פנה אלי יו"ר הקואליציה, ח"כ מפא"י משה ברעם, וביקש שאוותר על הצעתי ועל נאומי, הממשלה רצתה, "להקפיא" את כל העניין לחודש, כי אין לה מה לומר עדיין. מיקוניס הסכים לכך. נתבקשתי, על כן, לחתור על הצעתי. כלומר: ידבר מיקוניס, יענה ראש-הממשלה, ואו יקפא הכל.

הסכמתי לכך מאונס, כי לא היה לי עניין שהכנסת תצביע, כמעט פה אחד, נגד הצעה הקוראת להכנת תוכנית-שלום. לכן לא הצעתי את הצעתי, ולא נאמתי למרות שלדעתי כל דחייה של הדיון בבעיות השלום מההא אסון. בינתיים נשכח כל העניין. אבל מיקוניס לחץ ולחץ, ובשבוע האחרון הבינה הממשלה שאין לה ברירה אלא לערוך הצבעה. אולם מפא"י אינה חולמת לקיים הבטחות. ולהסכם גנטלמני יש ערך רק כשיש גנטלמנים. אינשהו מזכיר במשרד ראש-הממשלה כתב מכתב לקדיש לזו, יו"ר הכנסת, ובו הודיע כי הממשלה אינה מתנגדת להעברת העניין לחעדה. קדיש לזו קרא מכתב זה, וקבע שהעניין אמנם יועבר לחעדה.

קמתי מייד ומחיתי נגד נוהג בלתי-חוקי זה. אי-אפשר לנהל את הכנסת בקורספונדציה.

הפרת את חוק כנוביץ'!

זה נוגד בפירוש את החקנון. אם ראש-הממשלה רוצה להעביר משהו לחעדה, עליו לבוא בעצמו ולהציע זאת מעל הדוכן. לזו הבין זאת מייד. על כן טען כי הממשלה מאשרת רק את הצעתי שלי, להעביר את העניין לחעדה. לא הממשלה מציעה, אלא אני הוא המציע. קמתי ומחיתי נגד הגדרה זו. כי מעולם לא ניתן לי להציע את ההצעה מעל דוכן הכנסת. ולנמק אותה. בשעתו הודעת רק שאני רוצה להציע זאת. אך בפרוטוקול אין ההצעה קיימת. אבל זה לא עזר. היו"ר החליט כי העניין נגמר, ההצעה הועברה לוועדה (שם היא תיקבר בשקט) והכנסת עברה לסדר-היום. כך נמנע כל דיון.

חזרה לחוליר"ע

ריומיים האחרונים גלשו לעבר הקומדיה. היה זה כאילו ביקשה הכנסת לשחק היום הראשון והקודש כולו לדיון על דו"ח מבקר-המדינה — דיון שהוא פארסה בפני עצמה (ראו מסגרת). למחרת היום היו צריכים לגמור את הכל — כי היום הבא הוקדש לחזית המיליונרים במישכן הכנסת — ופשוט לא נשאר בו מקום לכנסת עצמה. לכן התחילה הישיבה בתשע בבוקר, ונמשכה עד אחרי חצות, בהפסקה של שעה אחת בלבד. ישבת בה כמעט 15 שעות רצופות — עד שאיראפשה היה עוד לתפוס את המדובר. נאמתי בעצמי ביום זה עשרה נאומים — ונדמה לי שזה השיא בדברי ימי הכנסת. אפשר היה לחשוב כי בתנאים כאלה, תתרכז הכנסת בדבריי-חיקיה שאינם סובלים דחוי. אך לא: רוב היום הוקדש לדברים שהיו מונחים מוזמן במגירה, ושהועברו עתה דרך המכונה, בתהליך מכני. הכנסת הפכה בגלוי למנגנון של מרימידיים.

כך קרה לחוק מירשם התושבים — חוק חשוב, המעניק סמכויות עצומות לפקיד משרד

הפנים הדתי, לגבי רישום נשואין וגרושין. זהו חוק של כפייה דתית, שהוסכם עליו מראש בהסכמים הקואליציוניים, בהשתתפות מפ"ם. (באמצע החיכוך, כשהתחסד דובר מפ"ם ותקף את החוק, קם סגן שר-הפנים הרתי ברוגזה, וגילה מה קרה קרה מאחורי הקלעים, ואיך מכרה מפ"ם את כל העניין לדתיים מראש במקח ומימכר שקדם להקמת הממשלה. זה היה שיעור מאלף ביותר, וכמעט משעשע).

היו לי כמה הסתייגויות לחוק, אך היה ברור לי שאין אפילו טעם להסביר אותן, מכיוון שרוב הנוכחים אף לא יבינו במה מדובר. כי היו אלה נקודות משפטיות עדינות ומסובכות: **אורי אבנרי**: ... הייתי מסביר לכנסת את ההבדלים בין ההסתייגויות שלי לבין אלה של קודמי, אילו היה לי הכוח לכך, ואילו הייתי מאמין שלאחרי הכנסת יש ברגע זה הכוח לעכל את ההבדלים המספטיים העדינים האלה.

שר-המטד בורג: מדוע לא? **אורי אבנרי**: אסביר לך מדוע. מפני שאני נמצא באולם הזה כבר 13 שעות, ואני סבור כי רק לחברי-כנסת מעטים מאד יש — אחרי 13 שעות של ישיבה — הכוח להבחין בניואנסים משפטיים עדינים שבבדלים, הקשורים בחוק זה.

אני מרשה לעצמי לתמוה בקול רם ולשאול: מדוע עם ישראל לא יכול להתקיים, עד אחרי הפגרה, ללא השינוי הזה בחוק? איני מבין את הדחיפות שבחוק הזה, עד כדי כך שהוא צריך להיות נדון בנסיבות כאלה, וברגע האחרון ממש. שום אסון לא היה קורה לעם ישראל, אילו נדון חוק זה אחרי הפגרה. מה גם שהכנסת אינה דנה בדברים חשובים יותר. ... חוק זה הוא רע למדינת ישראל, רע לעם ישראל, רע לעליה, רע לכולם, והוא טוב רק לציבור המצומצם המשתמש בכוחו כדי להעביר חוקים של כפייה דתית.

הדתיים דרשו את ליטרת הבשר שלהם, והחוק הועבר. באותן הנסיבות הובאו, לפתע, לדיון התיקונים לחוק-לשון-הרע. להצעת-חוק זו היו עשרות הסתייגויות, שהייבו דיון מצמח ונוקב, לגופו של עניין. אך החוק הגיע מאוחר בערב, במצב של עייפות כללית, וכל מי שעלה לנמק הסתייגות — נתקל באנחה קולנית של אירצון מצד הנוכחים, שהיכו לסיים הישיבה. רוב הנוכחים רצו להצביע בלי ויכוח, בלי הנמקות, לפי קחים מפלגתיים.

נימקתי, בזה אחר זה, שבע הסתייגויות שונות, והקדמתי: **אורי אבנרי**: את החוק הזה רודף מזל רע, מיוחד במינו. הוא נתקבל ביום האחרון של הכנסת הקודמת, בחיפזון, תחת לחץ של זמן. זה גרם לזעקה ציבורית, והיה צורך בתיקון. התיקון נתקבל ביום האחרון של מושב הכנסת, בשנה שעברה.

התיקון שאנו דנים בו עתה הועלה לדיון ערב מלחמת-ששת-הימים. הוא נתקל במחאה חריפה מצד חברי-הכנסת המעטים שנכחו אז באולם, שטענו כי אין זו אהירה מתאימה לדון ברצינות בחוק כה חשוב. עכשיו אני רוצה לחדש מחאה זו. אסור שחוק זה יתקבל בנסיבות כפי שיתקבל היום, תחת לחץ עצום של זמן, תוך אירצון מובן לקלוט נימוקים וטענות.

חוק הנוגע לחופש-העיתונות, ושדועות עליו כה חלוקות, מחייב דיון רציני בזמן מתאים. זה לא עזר, כמובן. כולנו נאמנו את נאומונו, פעם ועוד פעם, וקומץ המבינים בעניין אף הקשיב בתשומת-לב. אבל ההצבעה הוכרעה על-ידי ח"כים שאין להם מושג על מה נטוש החיכוך. אף אחד מהתיקונים לא נתקבל.

אחרי שנתקבל החוק בקריאה סופית, השמעתי מעל הדוכן את ההודעה הבאה: **אורי אבנרי**: חוק זה — סימן של חסא קדמון סבוע על מצחו. יוחזיו בכל השלבים והגילגולים, במשך עשר שנים ומעלה, ביקשו להשתמש בו כדי להפחיד, להרתיע או לשבור את העיתונות החופשית, הלוחמת, החופשית את פגעי השלטון. הצעת-החוק שלפנינו הכניסה בו כמה הקלות, ולכן לא הצבעתי נגדה. אולם לא יכולתי להעלות על דעתי להצביע בעדה, שמא יהיה בכך שמץ של עידוד לאשליה כאילו הפך עתה המר לחתול-בית.

החוק נשאר בעיקרו כמו שהיה. עדיין הוא מייס על חופש העיתונות. עדיין הוא מעניש אנשים שדיברו אמת, ושהוכיחו כי דיברו אמת. עדיין הוא דורש מדוברי-אמת להוכיח מה שאינו ניתן להוכחה, ביחס לעניין ציבורי. עדיין הוא מונע מהם דרכים חשובות של הגנה סבירה.

עדיין הוא פורש על משפטו של דוברי-האמת של החשאיות של תהליכי האינקוויזיציה.

קול השר קול

רק חוק אחד מן התריסר שנתקבלו באותו יום היה — לדברי יוזמיו — דחוף באמת. היה זה חוק רדינג 4. החוק הובא בבוקר לקריאה ראשונה, ובערב של אותו יום לקריאה סופית. חוץ מחוקי-חירום בעיתות מלחמה, אין לכך תקדים.

מה הדחיפות? השר קול טען: אם לא ניגש מייד להתחלת הבנייה, תמצא תל-אביב את עצמה בעוד כמה שנים בלי חשמל. ואיש לא שאל: מי אשם בכך? מדוע לא דאגה הממשלה ליצור כמות מספקת בעוד מועד?

הכנסת מצאה את עצמה במצב בלתי-אפשרי. על שולחנו של כל ח"כ נערמו חת-הדעת של ממוחים, שסתרו זה את זה. מהנדסים ותברואנים ממשלתיים אמרו שהכל יהיה בסדר. ואילו עמיתיהם העירו, בחת-ההדעת שמסרו למל"ר (המועצה הציבורית למניעת רעש וויהום), כי הכל בהחלט לא יהיה בסדר.

על כך נוסף הלחץ הפנטסטי של משרד-הפיתוח, שאיים בהפסקת-חשמל בעתיד, אם לא מתקבל דעתו, והמקצועי-הממכר הקואליציוני של "שמור לי ואשמור לך", שהכריח את כל מפלגות הקואליציה להצביע בעד החוק לפי דרישת הליברלים העצמאיים.

טענתי נגד החוק במליאה ובוועדה, בנימוק פשוט: ישנו ספק סביר לגבי הגודל החמור העלול להיגרם לבריאות הציבור. כשיש ספק סביר, יש לתת לציבור ליהנות ממנו. יש לעכב את הכל, עד שישולק הספק. שמא תורעל העיר, יחלו תושבים בסרטן וייהרגו חולים כרוניים. **אורי אבנרי**: מהצעת החוק הזאת עולה ריח רע.

לשר קול, שאותו אני מכבד מאד, יש אף סלקטיבי. הוא ממלא שני תפקידים: הוא שר הפיתוח והוא שר-התיירות. ויש לו שני נחיריים, כמו לכולנו. הנחיר של שר-התיירות באילת רגיש מאד לריח, ועל כן התנגד שם להקמת בתי-הזיקוק. ואילו הנחיר של שר-הפיתוח בתל-אביב הוא קצת פחות רגיש. לזיו אין שום מקום להיסוס. אני נגד החוק. כי אני סבור שבמיקרה של ספק סביר כלשהו, יש לעכב את הבנייה. נכון, השר קול מקבל על עצמו כל מיני התחייבויות, ואני מוכן בהחלט להאמין לשר קול, שהוא רגיש לענייני בריאות לא פחות ממישהו אחר. אבל אני שואל: איזה חוקי קושי יש להתחייבויות של השר קול? האם השר קול הוא שר פיתוח וצחי? **מנחם בגין**: אתה מאמין לקול השר. **אורי אבנרי**: אני מאמין לקול השר קול. אבל שר בא ושר הולך, וחברת החשמל לעולם נשארת. מי ערב לנו מי יהיה שר-הפיתוח בעוד שנתיים? מי ערב לנו אפילו מי יהיה שר-הפיתוח בעוד חודש? השרטה הזאת, החוזרת ונשנית בבית הזה, ששרים באים ומבטיחים בעת